

eensstemmende med Grundloven at give en Evangslov, saalænge der ikke virkelig er en Nødvendighed tilstede — og jeg kan ikke gaae ind paa den Anskuelse, som den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) igaar udtalte, da han yttrede: det kommer ikke an paa at holde de enkelte Paragrapher i Grundloven, men vi skulle see hen til Grundlovens Aand og til det hele Grundlag, hvorpaa den er bygget. Jeg siger med den samme Ret, at den, som ikke vil holde Grundlovens enkelte Paragrapher, vil ikke for Alvor holde Grundloven. Det er de enkelte Paragrapher, ved hvis Overholdelse vi skulle vise, om vi ville holde Grundloven i det Hele (Hør!). Den anden Vej leder til store Misligheder, thi ad den kunne vi komme til at fortolke Grundloven saaledes, som den i ethvert Tilfælde passer os.

Den sidste ærede Taler har med Hensyn til de statistiske Oplysninger, som jeg igaar tillod mig at meddele, meent, at de havde for Lidet at betyde, eftersom jeg ikke tillige oplyste, hvormeget Fæstegods der i det Hele taget er her i Landet. Jeg skal dertil kun bemærke, at jeg undlod det, fordi man i Rigsdagsstivenden for forrige Sæsson vil finde, at min Formand, netop under denne Sags Behandling, har givet en Udigt over, hvormeget Fæstegods der i det Hele taget var, hvormeget der var paa Domainegods, hvormeget der henhørte under offentlige Stiftelser, hvormeget der hørte til Lehn, Stamhuse og Fideicommisser, og hvormeget der var private Godser's Eiendom. Da nu Fæstegods's Afsløsning paa Domainerne allerede er bestemt, og dette altsaa ikke her kan komme i Betragtning, og da det Samme for en stor Deel er skeet eller vil skee med Hensyn til de offentlige Stiftelser's Godser (Hør!), og der saaledes fornemmelig kun bliver det private Gods tilbage, troer jeg dog, det er ikke saa ringe et Quantum Hartkorn, der er blevet afhændet i de sidste 2 Aar. Jeg skulde huffe meget feil, skjøndt jeg ikke tør sige det bestemt, om ikke det private Fæstegods for Diebliffet beløber sig til omtrent 30,000 Edr. Hartkorn

(Tscherning: Over det Dobbelte); deraf, oplyste jeg igaar, er der i de sidste 2 Aar afhændet 418 Gaarde med et Hartkorns-Tilliggende af 2069 Edr., og det forekommer mig, at dette Quantum, sammenholdt med, hvad det private Fæstegods i det Hele taget andrager, ikke kan siges at være saa ubetydeligt, og der vil altsaa ikke hengaae mange Mennefsaldere med Afsløsningen, om denne end ikke fremtidig vilde foregaae i et større Omfang end i de sidste Aar. Han har dernæst med Hensyn til de Oplysninger, jeg gav angaaende den Priis, der var givet for Fæstegods, bebrejdet mig, at jeg ikke havde taget Hensyn til Husene; men jeg havde aldeles ingen Anledning til at tage Hensyn til disse, thi om dem er der her ikke Spørgsmaal, eftersom det Lovforslag, som nu foreligger, kun angaaer Gaarde. Forsaavidt han derhos har bebrejdet Regjeringen, at den ikke har taget Initiativet i denne Sag, da behøver jeg kun at henholde mig til, hvad jeg før har yttret. Det er jo dog nemlig ganske naturligt, at det, naar Regjeringen ikke er kommen til den Overbeviisning, at en Evangslov er nødvendig og bør gives, heller ikke kan forlanges af Regjeringen, at den skal tage Initiativet til en saadan. Han er ogsaa fremkommet med den Paastand, at Godseierne ifkun eiede en Deel af deres Eiendom, og den anden Deel, som de saaledes ikke eiede, fandt han, uden videre Beviisførelse, at burde gaae over til Fæsterne. Han burde dog idetmindste, naar han meente, at Fæsterne i saa Henseende skulde kunne gjøre noget retsærdigt Krav gjældende, have godtgjort, at det er Fæsterne, som have Ret til den Deel, som Godseierne ikke have; men herom ere Meningerne meget forskellige, endog blandt dem, der dele hiin Anskuelse, og navnlig vil jeg for mit Bedkommende i ethvert Tilfælde ansee det for rigtigere, om man sagde, at det er Staten, der er Eier af den Deel, som Godseierne ikke eie, og ikke Fæstebonden; thi Fæstebonden veed meget vel, at han ikke har nogen anden Ret end den, hans Fæstebrev giver ham.